

Nr 70.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Visby stad; given Stockholms slott den 6 februari 1931.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Carl Ekman.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 6 februari 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMÁN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Chefen för försvarsdepartementet, statsministern Ekman anholder att få underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan om godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Visby stad samt anför därvid följande.

I skrivelse den 13 november 1930 har kasernkommittén framlagt resultatet av mellan kommittén och staden Visby förda förhandlingar i anledning av den minskning beträffande de till staden förlagda truppförbanden, som blivit en följd av 1925 års riksdags beslut i försvarsfrågan. Dessa förhandlingar hava lett till avslutandet av en den 29 oktober och den 11 november 1930 dagtecknad preliminär överenskommelse mellan Kungl. Maj:t och kronan

Bihang till riksdagens protokoll 1931. 1 saml. 59 häft. (Nr 70.)

282 31 1

genom kasernkommittén, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena sidan, samt Visby stad, å andra sidan. Ifrågavarande överenskommelse torde få fogas såsom bilaga (Bil. A) vid statsrådsprotokollet rörande detta ärende.

Kasern-
kommitténs
framställning.

Kasernkommittén har i nyssnämnda skrivelse till en början yttrat sig beträffande betydelsen för Visby stad av 1925 års beslut i försvarsfrågan m. m. Härutinnan har kommittén anfört följande.

Gotland utgjorde ett särskilt militärområde. Enligt 1914 års härordning hade till Visby varit förlagda två truppförband: Gotlands infanteriregemente och Gotlands artillerikår, vilka tillsammans bildat Gotlands trupper. Chefskapet över dessa trupper hade utövats av militärbefälhavaren på Gotland, uppförd å staten för militärbefälet på Gotland. Militärbefälhavaren, vilken pläгат tilldelas generalmajors tjänstegrad, hade, då ej annat stadgats, haft regementschefens makt och myndighet över Gotlands infanteriregemente. Sedan flera år hade emellertid chefskapet för detta regemente utövats av överstelöjtnanten därstädes.

Enligt 1925 års riksdags beslut i försvarsfrågan hade en väsentlig reducering av Gotlands trupper kommit till stånd. Gotlands infanteriregemente, som förut bestått av två bataljoner om fyra kompanier ävensom ett kulsprutekompani samt en bataljon om två infanterikompanier, ett trängkompani och en velocipedavdelning, bestode nu under namnet Gotlands infanterikår av allenast fyra kompanier. Gotlands artillerikår, vilken varit organiserad å kårstab samt två fältkanonbatterier, ett fälthaubitsbatteri och ett tungt 15 cm. haubitsbatteri, bestode nu av två batterier. Under repetitionsövningarna organiserades dessa båda batterier på fyra pjäser, varjämte kadrar till ytterligare två batterier uppsattes.

Med hänsyn till den beslutade reduceringen av Gotlands trupper hade en förenklad organisation av militärbefälet på Gotland kommit till stånd. Militärbefälhavaren på Gotland förde själv befälet över Gotlands infanterikår och åtnjöt lön såsom överste. I besparingssyfte hade vidare hela förvaltningen vid Gotlands trupper ordnats gemensamt för de båda kårerna under militärbefälhavarens överinseende.

Betydelsen för staden av 1925 års beslut i försvarsfrågan, vad anginge truppförbanden och militärbefälet, framginge av nedanstående tabläer, innefattande sammanställning av truppförbanden och militärbefälet på Gotland:

Enligt 1914 års försvarsordning.

Truppförband	A n t a l						Summa	Summa beräk- nade av- lönings- för- måner	Års- kontin- gent värn- pliktiga	Utbild- ningstid för värn- pliktiga (antal dagar)
	Office- rare	Under- office- rare	Man- skap	Musik- perso- nal	Civil- militär perso- nal	Pensio- nerad perso- nal				
1. Gotlands artillerikår	21	13	144	6	1	—	185	238,376	120	365
2. Militärbefälet på Gotland samt Gotlands infanteriregemente...	53	38	314	34	7	—	446	648,876	650	340 1) 165
Summa	74	51	458	40	8	—	631	887,252	—	—

1) Under det s. k. provisoriet från och med 1920 års klass.

Enligt 1925 års försvarsordning
(med däri sedermera vidtagna ändringar).

Truppförband	A n t a l						Summa	Summa beräknade av lönningsförmåner	Årskontingent värnpliktiga	Utbildningstid för värnpliktiga (antal dagar)
	Officerare	Underofficerare	Manskap	Musikpersonal	Civilmilitärpersonal	Pensionerad personal				
1. Gotlands artillerikår	18	10	111	—	—	2	141	186,816	110	200
2. Gotlands infanterikår	20	16	84	21	4	2	147	238,548	550	140
3. Militärbefälet på Gotland	1	—	—	—	3	5	9	46,722	—	—
Summa	39	26	195	21	7	9	297	472,086	—	—

Av tabellerna framginge, att vid en jämförelse med 1914 års försvarsordning hade den nya försvarsordningen nedbringat antalet fast anställda befattningshavare vid truppförbanden (inklusive militärbefälet på Gotland) i Visby från 631 till 297, sålunda med 334 eller mer än hälften. Av dessa hade 35 varit officerare och 25 underofficerare. Musikpersonalen hade före 1925 års härordning utgjorts av 1 musikdirektör, 11 musikunderofficerare och 22 man, tillhörande manskapsklassen, men utgjordes numera av 1 musikdirektör, 5 musikunderofficerare och 15 man, tillhörande manskapsklassen.

I det totala avlöningsbeloppet hade genom 1925 års härordning inträtt en minskning från 887,252 kronor till 472,086 kronor, sålunda med 415,000 kronor eller närmare hälften.

Visby stad hade för de till staden förlagda trupperna icke haft några andra direkta utgifter än *dels* upplåtandet av ett jordområde om 88.55 ar beläget intill Gotlands infanterikårs kasernområde i s. k. Donnerska hagen söder om staden och med ett angivet värde av cirka 1,000 kronor, *dels* ock för vissa gatuarbeten för artillerikårens förläggning, beräknade till cirka 7,000 kronor.

Staden Visby hade hittills haft sig ålagd viss skyldighet att utgiva inkvarteringsbidrag. Härom hade arméförvaltningen i ett den 22 oktober 1925 avgivet utlåtande anført, bland annat, att enligt inkvarteringsordningen för städerna utom Stockholm av den 22 februari 1841 (S. F. nr 3) vore landsortsstäderna numera helt befriade från skyldighet att åt manskap eller officerare och underofficerare med vederlikar bestå själva inkvarteringen, d. v. s. bostad in natura eller ersättning därför. Manskapet vore nämligen i varje fall förlagt i kronans kasernbyggnader. Vad officerare och underofficerare med vederlikar beträffade, hade före genomförandet av 1921 års lönereglering av statsmedel utgått inkvarteringsbidrag i de fall, då inkvartering in natura ej kunde dem beredas i för ändamålet inrättade lägenheter i kronans hus. Efter löneregleringens genomförande hade ersättning i form av inkvarteringsbidrag inräknats i lönen; och skedde för personal, som tilldelades bostad i kronans hus, avdrag å lönen för begagnande av sådan bostad. Däremot kvarstode enligt författningen alltjämt skyldighet för vederbörande stad att bekosta s. k. servis för den personal, som av staden på

angivna sätt åtnjöte inkvartering in natura eller ersättning därför. Uti inkvarteringsskyldigheten hade nämligen av ålder, utöver tillhandahållandet av bostad, ingått skyldighet att för inkvarteringstagarna bekosta, bland annat, sängutredning, d. v. s. säng och sängkläder, vilken skyldighet fullgjordes genom utbetalande av servisbidrag. Enligt särskilt stadgande i 21 § av gällande officersavlöningsreglemente skulle för beställningshavare, som ägde uppbära servisbidrag från ifrågavarande städer, å lönen avdragas ett belopp, motsvarande vad han uppbure från vederbörande stad. Servisbidrag erlades emellertid numera på långt när icke av alla de städer utom Stockholm, till vilka garnisonerade truppförband vore förlagda. Beträffande de truppförband, som nyuppsatts enligt 1901 och 1914 års härordningar, hade det sålunda aldrig ifrågasatts, att vederbörande garnisonsstad skulle erlägga servisbidrag för truppförbandets personal. Å ena sidan hade nämligen beträffande officerare och underofficerare med vederlikar under fjärde huvudtiteln anslag till inkvarteringskostnader icke blott beräknats medel till inkvarteringsbidrag för dem, som icke åtnjöte bostad in natura, utan jämväl upptagits erforderliga belopp för servisbidrag åt all ifrågavarande personal. Å andra sidan beräknades under anslaget till kasernutredning medel för tillhandahållande åt allt manskap av bland annat sängutredning. Men även i fråga om vissa av de städer, till vilka redan vid tiden före tillkomsten av 1901 års härordning varit förlagda garnisonerade truppförband, gällde, att de numera vore helt eller delvis befriade från dem enligt 1841 års inkvarteringsordning åliggande förpliktelser. Anledning härtill hade för vissa av städerna, såsom Ängelholm och Härnösand, varit, att de helt upphört att vara garnisonsorter. För andra städer åter hade ifrågavarande befrielse tillkommit på det sätt, att, sedan de äldre garnisonerade truppförbanden från städerna bortflyttats och efter det sedermera till dem förlagts andra i samband med härordningen nyuppsatta sådana, servisbidragen ansetts böra utgå av statsmedel enligt samma grund som vid truppförband i andra nya garnisonsstäder. I följd av anförda omständigheter kvarstode ifrågavarande skyldighet för närvarande blott beträffande ett fåtal städer, bland annat för Visby för personalen vid Gotlands artillerikår. Nämnda stad bestode, i likhet med de flesta andra av ifrågavarande städer, servisbidrag endast till officerare och underofficerare med vederlikar, varemot den icke längre erlade servisersättning för manskap. Några uttryckliga stadganden, varigenom befrielse i sistnämnda hänseende vunnits, hade icke meddelats, utan torde stadens skyldighet härutinnan allenast faktiskt hava upphört därigenom, att, då medel för bekostande av servis (sängutredning) för manskap blivit tillgängliga under vederbörligt statsanslag, stadens inbetalning till vederbörande truppförband enligt inkvarteringsordningen icke vidare kommit att påfordras.

Enligt av arméförvaltningen lämnad uppgift hade Visby för budgetåret 1924/1925 i servisbidrag till personal vid Gotlands artillerikår inbetalat ett belopp av 752 kronor. I följd av den genom 1925 års försvarsbeslut inträdda minskningen i militärpersonalen vid kåren utginge för närvarande servisbidraget med ett årligt belopp av allenast cirka 600 kronor.

Visby hade den $31/12$ 1925 haft en folkmängd av 9,989, den $31/12$ 1927 av 10,103, den $31/12$ 1928 av 10,377 och den $31/12$ 1929 av 10,572 personer. Staden hade haft en kommunalskatt: år 1924 å 7 kronor 90 öre, år 1925 å 8 kronor, år 1926 å 7 kronor 70 öre samt åren 1927—1930 å 7 kronor 65 öre. Antalet skattekronor hade enligt 1929 års taxering utgjort 97,205, och den för samma år uttaxerade kommunala progressivskatten hade utgjort 33,768 kronor. Den $31/12$ 1928 hade stadens tillgångar utgjort 6,264,300 kronor och dess skulder 2,764,600 kronor.

Beträffande de från stadens sida framställda kompensationsyrkandena lämnar kasernkommittén följande redogörelse.

Under de av kasernkommittén med staden förda förhandlingarna hade från stadens sida i huvudsak framhållits och yrkats följande.

Visby stad hade genom därvarande militärförläggning orsakats vissa utgifter utöver de ovan för visst markområde och för gatuarbeten omförmälda. Medan nämligen byggnadsverksamheten inom staden förut varit koncentrerad till andra delar av stadsområdet, vilka icke ens ännu vore fullbyggda, hade särskilt infanteriförläggningen framkallat en ny förstadsbebyggelse mellan regementsområdet och staden. Denna bebyggelse hade dels omfattat bostäder för fast anställda, dels ock bostäder, inrymmande rum avsedda för uthyrning till det stora antal värnpliktiga vid detta regemente, som önskade för sin fritid disponera rum utanför kasernområdet. Denna förstadsbildning hade förorsakat staden — och komme att tarva än ytterligare — kostnader för iordningställande med gator och ledningar betydligt utöver vad som motsvarade stadens skatte- och andra inkomster från samma områden, och dessa saknade därjämte numera alla utvecklingsmöjligheter. Härigenom hade staden fått vidkännas i stort sett onödiga kostnader, eftersom denna bebyggelse skulle med fördel för staden hava kunnat hänvisas till dess övriga byggnadsområden, utan att staden där behövt vidkännas tillnärmelsevis så stora utgifter för gator och ledningar, som genom den ifrågavarande förstadsbildningen vid infanteriregementet hade uppkommit.

De inskränkningar i antalet fast anställd personal, årskontingenten värnpliktiga samt övningstiden, som 1925 års härordningsorganisation innebure, hade för staden medfört avsevärt avbräck. Sålunda hade antalet skattekror, belöpande å den fast anställda militärpersonalen, sjunkit högst betydligt. Tillika hade genom såväl sagda personalinskränkningar som de minskade leveranserna till de militära kårerna handelsomsättningen för affärsföretagen inom Visby sjunkit icke oväsentligt, varav i sin tur följde minskning uti ifrågavarande affärsföretags vinst och skattekraft. Slutligen hade förberörda inskränkningar medfört minskning i elektricitetskonsumtionen, på sätt framgick av följande tablå:

Å r	Belysning				Motorer		Summa kr.	Summa kwt.	Anmärkningar	
	Artillerikår		Infanterikår		Artilleri- och infanterikår				Pris per kwt öre	
	Avgifter kr.	Förbrukning kwt.	Avgifter kr.	Förbrukning kwt.	Avgifter kr.	Förbrukning kwt.			Belysning	Motor
1919	6,186	—	12,456	—	9,769	—	28,411	—	65	65
1920	6,766	—	15,619	—	7,799	—	30,184	—	60	50
1921	6,991	—	13,331	—	4,978	—	25,300	—	60	1) 50
1922	7,254	—	13,791	—	6,767	—	27,812	—	55	35
1923	4,231	—	11,490	—	6,375	—	22,096	—	50	25
1924	5,789	12,865	13,439	29,864	8,452	33 810	27,680	76,539	45	25
1925	5,412	13,530	12,716	31,791	6,691	30,413	24,819	75,734	40	22
1926	5,636	14,090	11,736	29,340	4,899	24,498	22,271	67,928	40	20
1927	5,836	14,591	5,819	14,547	4,527	22,636	16,182	51,774	40	20
1928	5,434	13,584	9,729	24,323	4,402	22,013	19,565	59,920	40	20
1929	4,707	11,767	8,293	20,734	4,539	22,697	17,539	55,198	40	20

1) Från augusti 40.

För det avbräck, staden i enlighet med det anförda åsamkats, hade staden hemställt att varda tillerkänd viss kompensation.

Staden borde sålunda befrias från vidare utgivande av förberörda servisersättning till personal vid artillerikåren. Vidare önskade staden, att kronan utan ersättning till staden avstode fastigheterna nr 56 i Klinterotens I kvarter — den s. k. gamla artillerigården — och nr 24 i Strandrotens II kvarter, vilka fastigheters förvärv skulle för staden underlätta vissa önskvärda ändringar i stadsplanen för dessa och vidliggande stadsområden. Ingendera av nämnda båda fastigheter erfordrades numera för något militärt ändamål, utan de vore med nyttjanderätt upplåtna, den gamla artillerigården delvis till fängvårdsstyrelsen.

I förevarande sammanhang borde till staden vidare överlåtas vissa kronans markområden, som enligt gällande stadsplan redan utlagts eller ytterligare skulle utläggas som gata eller park, ävensom, för att på grund av antikvariska skäl utläggas som öppen plats, den intill stadsmuren vid Söderport belägna s. k. arrestgården eller fastigheten nr 94 i Klinterotens III kvarter. De ifrågavarande gatumarksområdena utgjordes till en början av vissa delar, vilka redan utlagts till den fram till artillerikasernen ledande Södra Hansegatan, tillhoppa cirka 3,500 kvadratmeter. Till samma gata skulle enligt stadsplanen ytterligare utläggas av artillerikårens etablissemang ett område om cirka 250 kvadratmeter, som emellertid delvis upptoges av en byggnad, vilken, ursprungligen avsedd för ammunitionsförråd, numera hade iordningställts som provisorisk tvätt- och badinrättning för artillerikåren. Det nu ifrågavarande område, varmed gatan skulle vidgas, vore beläget mitt emot ruinerna efter Solberga kloster, som stode under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens vård och inseende. För att gatan skulle erhålla erforderlig bredd, hade denna hittills måst delvis läggas ut över och sålunda inkräkta på ruinområdet. Då det av givna skäl vore angeläget, att denna inkräkning upphörde, syntes det önskvärt, att de för gatans vidgning avsedda delarna av artillerietablissemanget finge snarast möjligt av staden tillträdas för att iordningställas som gata. Detta syntes för övrigt vara av intresse även ur militär synpunkt, när såmedelst den vid transport av artilleripjäser för närvarande tränga passagen vid ifrågavarande gatudel komme att försvinna.

För att i enlighet med gällande stadsplan utläggas som gata och öppen plats önskade staden vidare få till sig överlåten en i infanterikårens kasernområde ingående del av Visby Kungsladugård om cirka 2,200 kvadratmeter, som för närvarande delvis vore upplåten som hustomt.

Beträffande den s. k. arrestgården hade särskilt framhållits, att av antikvariska skäl en frigörelse av områdena närmast intill stadsportarna ansåges böra komma till stånd. I sådant syfte hade staden inköpt den mitt emot arrestgården invid Söderports nordöstra sida belägna fastigheten för att nedriva de å denna fastighet nu befintliga byggnaderna.

Kasernkommittén övergår därefter till det uppgjorda förslaget till överenskommelse mellan kronan och staden samt anför härutinnan:

Kommittén hade för sin del funnit sådana omständigheter föreligga beträffande Visby, att staden, som i förevarande sammanhang icke kunde framställa några rättsanspråk å kronan, likväl skäligen borde beredas viss kompensation, när staden otvivelaktigt lidit ett icke oväsentligt avbräck i följd av 1925 års härorganisation. Kommittén hade emellertid icke funnit sig kunna tillmötesgå alla de av staden gjorda yrkandena utan ansåge, att skälig kompensation bereddes staden, om *dels* densamma befriades från det

vidare utgivandet av ovanberörda servisersättning, dels ock på vissa villkor till staden utan ersättning avstodes ovan omnämnda, enligt fastställd stadsplan i gata eller allmän plats ingående markområden ävensom den s. k. gamla arrestgården.

I enlighet härmed hade kommittén med staden upprättat den villkorliga överenskommelsen. Denna hade av Visby stadsfullmäktige godkänts å sammanträden den 14 oktober och den 11 november 1930.

Rörande värdet av de till överlåtelse föreslagna fastigheterna och områdena kunde meddelas, att den s. k. gamla arrestgården för närvarande vore taxerad till 6,000 kronor. Överlåtelsen av denna fastighet avsåge att bereda staden möjlighet att, utan några kostnader för själva fastighetsförväret, nedriva byggnaderna å tomten i syfte att tillgodose det jämväl ur allmän synpunkt angelägna antikvariska önskemålet, att trakten närmast stadsportarna frigjordes. Med hänsyn till detta syfte med arrestgårdens överlåtelse hade i den träffade överenskommelsen intagits bestämmelse om skyldighet för staden att inom viss kortare tid nedriva byggnaderna å den överlåtna tomten och utlägga denna i stadsplanen som gata eller öppen plats. På grund av detta förbehåll komme emellertid överlåtelsen av denna fastighet till staden icke att för denna medföra någon direkt ekonomisk vinst.

Enahanda vore givetvis förhållandet med de övriga till överlåtelse ifrågasatta markområdena, vilka i enlighet med den fastställda stadsplanen vore utlagda eller skulle ytterligare utläggas som gata respektive öppen plats och förty jämligt lagen om fastighetsbildning i stad den 12 maj 1917 delvis skulle av kronan utan ersättning till staden avstås, eller ock gatumarksersättning sedermera av kronan utgivas. Kronan åtnjöte icke heller för närvarande av dessa gatuområden inkomst i annan mån, än att en del av det i överenskommelsen under § 1 c) upptagna området vore upplåtet mot en årlig avgift av 10 kronor.

Rörande de särskilda bestämmelserna i avtalet finge kommittén anföra följande.

Beträffande tillträdet av den för utläggning till Södra Hansegatan avsedda mark, som nu upptoges av artillerikårens tvätt- och badinrättning — vilket tillträde enligt förslagsöverenskommelsen finge ske den 1 oktober närmast efter den tidpunkt, då den för tvätt- och badinrättning disponerade byggnaden icke längre användes för angivna ändamål — hade en del av vederbörande militära myndigheter ifrågasatt sådan ändring i vad överenskommelsen innehölle, att marken skulle få av staden tillträdas först vid den tidpunkt, då berörda byggnad icke längre erfordrades för kronan. En sådan ändring syntes emellertid vara, för allt fall i sin nu föreslagna formulering, olämplig redan på den grund, att byggnadens användning för annat än nuvarande ändamål väl kunde tänkas fordra sådana ändringsarbeten, vilka kunde hänföras under 7 § 1:sta stycket lagen den 12 maj 1917 om fastighetsbildning i stad. Såväl för undvikande av möjligheterna till tvist härvidlag som med hänsyn till angelägenheten även ur statens synpunkt av att snarast möjligt gatan här utlades i enlighet med stadsplanen och därmed jämväl nuvarande inkräktning å Solbergaruinen upphörde, syntes överenskommelsen i denna del icke böra undergå någon förändring.

På grund av att såväl en del av det under § 1 c) angivna området vore på arrende upplåtet för tiden intill den 14 mars 1933, som ock arrestgården för närvarande vore upplåten med nyttjanderätt, hade tiden för tillträdet av dessa fastigheter bestämts med tagen hänsyn till berörda nyttjanderättsavtal.

I övrigt syntes överenskommelsens bestämmelser icke tarva någon särskild motivering.

Från de militära myndigheternas sida hade ifrågasatts, att med överenskommelsen skulle som en slags kompensation förbindas ett villkor om skyldighet för staden att på sin bekostnad utdraga stadens vattenledning till Visborgs slätt. Uppenbart syntes vara, att om den kompensation *till staden*, som den av kasernkommittén nu avslutade överenskommelsen avsåge att innebära, skulle förbindas med ett villkor i avsikt att dymedelst i utbyte tillföra *kronan* en kompensation, så skulle detta strida mot grunden för den av kasernkommittén ingångna överenskommelsen och göra denna meningslös. Kommittén kunde förty icke biträda, att den ingångna överenskommelsens godtagande från kronans sida gjordes beroende av några dylika stadens motprestationer, till värde som dessutom, enligt vad handlingarna utvisade, mångdubbelt överstege värdet av kronans nu såsom kompensation för stadens förluster vid genomförandet av 1925 års härordning lämnade prestationer.

Av handlingarna till stadsfullmäktiges beslut att godkänna den nu träffade överenskommelsen framginge också, att staden vore villig utdraga vattenledningen på villkor, att stadens därvid åsamkade kostnader ersattes staden av kronan. Då en för båda parterna godtagbar lösning av vattenfrågan även eljest torde kunna ernås, syntes anledning föreligga att icke sammankoppla kompensationsfrågan med spörsmålet om villkoren för utdragandet av stadens vattenledning till kasernområdet å Visborgs slätt.

Yttranden
över kasern-
kommitténs
framställning.

Över kasernkommitténs förslag till överenskommelse hava yttranden avgivits av militärbefälhavaren på Gotland, arméförvaltningen, riksantikvarien och byggnadsstyrelsen.

Militärbefälhavaren på Gotland har mot förslagsöverenskommelsen upprepat de anmärkningar, som omförmålt i kasernkommitténs framställning samt från kommitténs sida redan blivit bemötta, nämligen att staden borde få tillträda det område, varå artillerikårens tvätt- och badinrättning vore belägen, först då ifrågavarande byggnad icke längre erfordrades för kronan, samt att såsom villkor för överlåtelse till staden av de i överenskommelsen avsedda fastigheterna borde stadgas skyldighet för staden att kostnadsfritt för kronan framdraga vattenledning från stadens vattenverk till vattentornet å Visborgs slätt.

Arméförvaltningen har instämt i vad militärbefälhavaren i ärendet anfört.

Riksantikvarien och *byggnadsstyrelsen* hava icke funnit anledning till någon erinran mot kasernkommitténs förslag.

Departements-
chefen.

Det föreliggande förslaget till överenskommelse mellan kronan och Visby stad innebär, såsom av det anförda framgår, i huvudsak, att till staden skola utan vederlag med äganderätt överlåtas vissa kronan tillhöriga markområden, samt att staden från och med den 1 juli 1931 befrias från erläggande av servisersättning för personal vid Gotlands artillerikår. Av de till överlåtelse avsedda områdena hava de, som angivits under punkterna a), b) och c) i § 1 av förslagsöverenskommelsen, — i areal innehållande respektive cirka 3,500,

250 och 2,200 kvadratmeter — i gällande stadsplan upptagits såsom mark för gata eller allmän plats. Vad angår det återstående, under punkten d) i samma paragraf angivna området eller fastigheten nr 94 i Klinterotens III kvarter med en areal av omkring 115 kvadratmeter, avses överlåtelsen att ske under villkor, bland annat, att området i stadsplanen utlägges som gata eller allmän plats.

I likhet med kasernkommittén anser jag det skäligt, att Visby stad erhåller någon gottgörelse av kronan i anledning av den reducering, som militärförläggningen till staden undergått i följd av genomförandet av 1925 års härordningsbeslut. I fråga om sättet för beredandet av dylik gottgörelse samt omfattningen därav har jag icke funnit anledning till erinran mot det förslag härutinnan, som innefattas i den av kasernkommittén med staden träffade preliminära överenskommelsen.

Vad beträffar de anmärkningar, som militärbefälhavaren på Gotland med instämmande av arméförvaltningen framställt mot förslagsöverenskommelsen, är jag i dessa frågor av samma mening som kasernkommittén.

På grund av vad nu anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna förut omförmälda den 29 oktober och den 11 november 1930 mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, å ena sidan, samt Visby stad, å andra sidan, ingångna preliminära överenskommelse (Bil. A).

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Tor Ericsson-Ärje.

Bil. A.

Med anledning av de förändringar, som jämlikt 1925 års riksdags beslut i försvarsfrågan inträtt beträffande de till Visby stad förlagda truppförbanden, har mellan Kungl. Maj:t och kronan genom kasernkommittén, under förbehåll av Kungl. Maj:ts och riksdagens godkännande, å ena, samt Visby stad, å andra sidan, träffats följande överenskommelse:

§ 1.

Kronan skall utan vederlag till staden överlåta följande:

a) de å den härtill hörande kartan Pl. A med brun färg och siffrorna 1 betecknade områden, vilka redan utlagts till Södra Hansegatan samt, i areal innehållande tillhopa omkring 3,500 kvadratmeter, utgöra ägofiguerna nr 1098 och 1099 samt delar av ägofiguerna nr 1088 och 1095 å 1841—1844 års karta över Visby stad;

b) det å förenämnda karta med blå färg och siffran 2 betecknade område, vilket enligt gällande stadsplan skall utläggas till Södra Hansegatan och, i areal innehållande omkring 250 kvadratmeter, utgör del av ägofiguern nr 1088 å 1841—1844 års karta över Visby stad;

c) det å den härtill hörande kartan Pl. B med röd kantfärg och siffran 4 betecknade område, som enligt gällande stadsplan skall utläggas till gata och allmän plats och, i areal innehållande omkring 2,200 kvadratmeter, utgör del av Visby kungsladugård;

d) fastigheten nr 94 i Klinterotens III kvarter, dock under villkor att de å tomten nu uppförda byggnaderna senast den 1 januari 1933 av staden nedrivs samt att området i stadsplanen utlägges som gata eller allmän plats.

§ 2.

I överlåtelsen av de under § 1 b) och c) angivna områdena ingå icke de å desamma uppförda kronan tillhöriga byggnader, dock att, därest kronan icke inom ett år efter den för områdenas tillträde här nedan i § 3 stadgade tiden låtit bortföra byggnaderna, dessa skola tillfalla staden utan ersättning.

Kronan skall för sina intilliggande fastigheter vara befriad för utgivande av gatumarkersättning för de delar av gator och öppna platser, som angränsa de överlåtna områdena eller utgöras av dessa överlåtna områden.

§ 3.

Äganderätten till de under § 1 a) avsedda områdena skall övergå till staden, så snart definitivt avtal om överlåtelsen blivit av parterna upprättat och godkänt.

Det i § 1 b) avsedda området må av staden tillträdas den 1 oktober som inträffar närmast efter den tidpunkt, då den å området uppförda, som tvätt- och badinrättning nu disponerade byggnaden icke längre användes för angivna ändamål.

Det i § 1 c) avsedda området må av staden tillträdas den 1 januari 1940, dock att om och så snart staden efter utlöpanDET av det för området gällande nyttjanderättsavtalet önskar utlägga den genom området i stadsplanen framgående gatan, staden skall äga tillträda den för gatan avsedda delen av området.

Den i § 1 d) avsedda fastigheten må tillträdas så snart och i den mån för densamma gällande nyttjanderättsavtal upphör att gälla.

§ 4.

Staden skall för tiden från och med tillträdesdagen uppbära avkastningen från samt erlägga alla skatter och onera för de överlättna områdena.

§ 5.

Staden skall ensam vidkännas alla utgifter för erforderliga avstycknings- eller andra mättningsförrättningar samt lagfart å de överlättna områdena.

§ 6.

Staden befrias från och med den 1 juli 1931 från vidare erläggande av den s. k. servisersättning, som staden för närvarande på grund av den åliggande inkvarteringsbördan har att utgiva för personal vid Gotlands artillerikår.

Av denna överenskommelse med tillhörande kartor äro två exemplar upprättade och växlade.

Stockholm den 29 oktober 1930.

För kasernkommittén:

JÖHAN JÖNSSON.

Sten Grönvall.

Visby den 11 november 1930.

På stadsfullmäktiges vägnar:

CARL BOLIN.

Carl Lindström.
